

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
25 martie st. v.
6 aprilie st. n.

Înse în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 12.

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Părți alese din istoria Transilvaniei.

(Încheiere)

Nici odată aceste descoperiri de mare preț istoric nu ar fi fost mai la locul lor decât tocma în acelea zile, când se cerea dela guvern ca să spîndure din prefectii și tribunii românilor, când arestaseră pe Ioan Axente și în acelaș an puseseră mâna și pe Iancu, după care ar fi urmat alții mai mulți.

O mare consolațiune sufletescă avuse poporul dela acel sinod, că acela fusese micșt, compus din 24 preoți și 20 mireni. Informațiunea despre lucrările sinodului aparține la istoria ecleziastică, ca și ale celorlalte câte au mai urmat.¹ Într'aceea pessimisților noastră le recomandăm o mică ostenelă: să compară catalogul membrilor sinodului din 1850, cu al celor celebrate după 30—35 de ani.

Ținerea acelu sinod a fost foarte necesară indirecte încă și pentru românii din Bănat supuși bisericicește la hierarchia sêrbescă, al cărei jug preoțimea și bisericile românești nu-l mai puteau suferi. Agitațiunea pentru separarea bisericelor după naționalitate se pornise mult mai dinainte, de când se mijlocise, prin grele procese sub domnia împêratului Francisc, pentru ca cel puțin diecesa Aradului să aibă episcop român și aședăminte bisericicești și școlastice române; acelea încercări s'au innoit cu oșescare violență în zilele lui Eftimie Murgu, eră în 1848 se manifestă în tôte părțile pe față. Dela 1849 înainte deputațiunea condusă de episcopul Andrei Șaguna începă să lucre la Viena pentru despărțire totală, cu mitropolia națională românească. În acest înțeles a recurs și Gerasim Raț, episcopul diecesei Aradului, de unde în decembrie 1849 a mers și deputațiune la Viena.

Acele porniri ale românilor bănățeni au iritat peste măsură pe clerul superior sêrbesc, care vedea ce tesaur are să pîrdă, decă românii își vor ajunge scopul. Preoții și protopopii români (pe unde erau și de aceștia) aveau frica mai mare de episcopii sêrbeci ca de oricare altă putere pămîntescă.

Pe atunci episcop diecesan în Timișoara eră Pantaleon Zsivkovics. Acel om, despot din natura sa, în octombrie 1849 suspinse 70 de preoți români și-i aduse în prinsore la Timișoara sub cuvînt, că aceia ar fi publicat la popor proclamațiuni de care veniseră dela guvernul revoluționar. Este adevêrat că și preoții români publicaseră publicațiuni de acelea, decă au voit să le remăe capetele între umere, căci și așa insur-

genții torturau și omorau pe preoții de confesiune resăritenă pe care unde le cădeau în mâni. Inse și preoții celorlalte confesiuni religioșe au publicat acte de ale guvernului revoluționar; nu inse episcopii respective superintendentii lor iau tras la răspundere, ci potestatea seculară, înaintea căreia au fost trași spre a se purifică sêu a-și luă pedepsa. Acel episcop Zsivkovics inse pe lângă natura sa de om rês bunător eră și un mare simoniac, carele de ex. a vîndut protopopului Zebakovics protopopiatul dela Lisa în preț de 12 mii flor. valuta de Viena. Cel mai greu desastru au ajuns atunci pe bietul protopop Petrovics dela Lipova.¹

Din acei 70 preoți până în ianuarie au fost liberați cei mai mulți; au mai ramas în cercetare numai 18 ênși; dară și episcopului Zsivkovics i s'a dat lecțiunea prè meritată, anume după ce Andrei Mocioni fusese denumit comisar peste Bănat.²

Discordia dintre românii din Bănat cu sêrbii semănă cu discordia româno-săsescă din Transilvania, încât aceea privia separarea teritorului în Voivodină și în Bănat după naționalități: considerată din punct de vedere bisericesc ea diferiă cu totul și eră din natura sa cu atât mai inverșunată.

Prin prè înalta patentă din 18 novembre 1849 emanată din plenitudinea potestății absolute, contra-semnată de cătră opt ministrii din cabinetul Schwarzenberg, cu provocare la una alta patentă din 15 decembrie 1848 și la §§-ii 1 și 72 din constituțiunea dela 4 martie teritorul care cuprindea până atunci comitatele Baciu-Bodrog, Timeș, Caraș (Bacska și Bănat), cu districtele Ruma și Ilok rupte din comitatul Sirmiei avea să pörte pe viitor numirea de Voivodatul Sêrbiei și Bănatul Timișorei.

Adecă Voivodina se consideră ca favore făcută sêrbilor și Bănatul românilor, inse departe de a îndestulă mai ales pe români în aplicarea practică. În 26 novembre 1849 au plecat apoi și din Lugoș la Viena patru deputați N. Capia proprietar, Const. Udrea primar, Alesandru Atanasie procurator și Iova Popovicu neguțator.

Într'aceea este timpul suprem, ca istoria Bănatului și a românilor bănățeni să și-o scrie chiar ei.

Între tôte acelea lupte internaționale fruntașii locuitorilor români din Brașov simțind acum lipsa cea mare de o sumă de inteligență superiôră mult

¹ A se vedé: Actele Sobórelor Bisericei greco-resăritene din Ardeal, din anii 1850 și 1860. Sibiiu în tipografia diecesană.

¹ Veđi despre acelea calamități ale clerului bănățen «Bucovina» nr. 37. Supplement pag. 223—224 din 1849.

² «Bucovina» nr. 1 din 1850.

mai considerabilă decât o avuseră până aci, au revenit îndată din vîra anului 1850 la planul de a înființa cît mai curînd un gimnasiu național, pentru a cărui realizare purtaseră proces greu din octombrie 1838 până în octombrie 1845 fără nici un rezultat dorit. Tot ce se făcuse în acei șapte ani a fost prepararea spiritelor, elaborarea planului de edificiu prin arhitectul Stefan Emilian alias Kertész după un model dela Viena și cumpărarea locului, pe sub mână, pe alt nume, nu pe al comunității, pentru ca nu cumva se și să descopere adevăratul scop, ca și cum adevărul înființarea unor institute de cultură superioară pentru poporul român ar fi fost o crimă, pe care avea să o comită cineva întru ascuns.

Anul 1848 sfîrmase acelea bariere și ridicase acea rușine de pe acesta țără. Mai eră inșe și acuma căte o pedecă, care nu lăsă ca ômenii să lucre întru tîta libertatea. În starea excepțională, sub legile de atunci nu eră permisă nici o adunare mai numerosă. În mijlocul piaței decă stăteau la un loc 5—6 persoane, policistul venind îi întrebă ce voesc și-i provocă să-și vedă de cale. Reprezentantele celor doue biserici dela S. Nicolae și dela Adormire compuseseră din sinul lor una așă numită eforiă seu mai esact comisiune ad hoc, în care invitaseră a participa și doi nemembri G. Barițiu și Iacob Mureșan, ca ômeni de profesiune cărturari. Misiunea acelei comisiuni a fost, ca să prepare un document de fundațiune, să deschidă subscripțiuni pentru fonduri; relativă la caracterul confesional al școlilor sperate să se pună în corespondență cu consistorul din Sibîiu, să caute măiestrii și să încheie contracte cu ei; să-și deschidă una seu doue clase gimnasiale în local închiriat îndată din 1 octombrie al aceluși an, apoi pe Gavriil Muntean, care atunci petrecea la Sibîiu, să-l chieime în funcțiune de director gimnasial.

În acel an eșise dela ministeriul austriac noua organizațiune provizoriă a gimnasiilor și liceelor (4 și 8 clase) din tîta monarchia, întocmită mai vîrtos după sistema împrumutată dela Prusia, care diferă mult de vechia sistemă austriacă și cu atît mai mult de cea unghurică, în care de e. nu încăpuse nici un ram al științelor naturale; eră și matematica vitreg destul tractată. Fondatorii gimnasiului din Brașov aveau să fie totdată cu mare luare aminte la reformele care se introduceau în școlile secundare.

Acea eforiă inșe nu putea să-și ție ședințele și conferințele sale decăt numai întru ascuns și nu la un loc, ci după împregiurări, când la protopopul Popasu, când la curatorul Ioan Jipa, uneori la G. Barițiu, altă-dată mai departe în grădina lui Nicolae Voinescu. Eforia nu avea nici o causă subiectivă de a se ascunde dinaintea ochilor poliției, ea ar fi putut să-și anunțe în cuget curat scopul și să-l tracteze chiar în aușul poliției; acêsta inșe preputore peste măsură, făcea la moment din țințar un armasar, alergă cu raporturi spărioșe la Sibîiu, băgă în grigie mare pe guvernator, pe comisar, pe referenți și te pomeniai că ești și arestat. Într'o nôpte din august 1851 când terminarăm conceptul actului de fundațiune seu Legamentul celor doue comunități bisericășci, ni se părea ca și cum gimnasiul ar fi gata cu tôte opt clasele.

Alta dificultate le venise brașovenilor dela Sibîiu. Episcopul și consistorul seu au fost de părere, ca poporul din diecesă să concurgă cu ajutorele sale înainte de tôte la restaurarea reședinței, la înființare de seminar și institut de preparandie, și numai după aceea să cugete la alte institute pe din afară. Plecând dela planul acesta, episcopul după întorcerea sa din ultima călătorie la Viena în 1850 oprise pe reprezentanța bisericii stului Nicolae prin un intimat

muștrător, ca să nu cuteze a da din averea bisericii spre ori ce scop ar fi, mai mult de 200 fl., pe când aceea subscrisea 6000 fl. la colecta deschisă pentru școlile gimnasiale. Acea diferență s'a compus în anul 1851 așă, că brașovenii pe lângă ce au perseverat pe lângă planul lor, au asigurat pe episcop, că ei vor concurge cu tot zelul și la institutele din centru, că inșe pe acelea sînt datori să le ridice toți credincioșii bisericii cu puteri unite, mai ales decă statul nici la repețitele memoriale și suplice nu voeșce să întindă nici un ajutor acestei diecese. Așă apoi calmându-se spiritele episcopul a mers pe șaia de s. Sofia 17/29 septembrie 1851 la Brașov, unde după servițiul dumnezeesc a pus pîtra din fundament și a ratificat actul de fundațiune subscris din 1 septembrie 1851 de cătră 24 reprezentanți în numele respectivelor comunități.¹

După o investigațiune militară fără păreche pornită de doue ori asupra episcopului Ioan Lemeni dat pe mîna auditorului Trauschenfels, în martie 1850 guvernatorul Wohlgemuth îl provocă în scris, »ca în termen de 24 de ore să renunțe necondiționat la scaunul seu episcopesc, căci în cazul contrar se va procede cu el fără nici o cruțare, cu tîta asprimea.« Când a primit nefericitul episcop acel ordin tirănesc, fără nici o sentență motivată cu temeieri, cu documente, începî să tremure și-l apucară amețeli. Protopopul din Cluș aduse curînd un pahar cu apă. După ce episcopul își mai veni în simțiri, trimise pe protopop ca să mîrgă la cel mai aprig adversar la Urban, ca să-i spuie că va renunța. După aceea veni un alt ordin, ca să plece la Viena, unde apoi a și plecat însoțit de protopopul Ioan F. Negruț (mai tîrziu canonic în Blaș). În Viena s'a dat episcopului locuință în monastirea franciscanilor, unde a ramas internat până la mîrte, care a fost în 29 ~~martie~~ 1861.

Ioan Lemeni nu a suferit martiriul pentru credința sa religioasă, căci aceea nu-i eră amerințată, ci el a suferit numai pentru părerile sale politice. Ambii episcopi contimpurani, cel unit și cel neunit au fost crescuți și trăiți în cercuri sociale superioare, unde avuseră ocașuni nenumerate de a cunoșce natura de tigră a unor clase de ômeni fără Ddeu. Atât ca cunoscător de ômeni, cât și în puterea chiamării sale ca arhipăstor al bisericii sale, Ioan Lemeni își ținuse de a sa datorie a învăța pe credincioșii sei, ca se nu să amestece cu ômeni cari tind la vîrsare de sînge. El șciea bine, că chiar în comitatele în care locuia partea cea mai mare a diecesanilor sei se află și tigrii cei mai reșoși de sînge. Acêsta fu crima lui. Deci noi cu respect la destituirea episcopului Ioan Lemeni ne provocăm la opiniunea nôstră desfășurată la Cap V § 43 pag. 376—378 din opul acesta, eră voind cineva să afle și mai multe despre suferințele aceluși episcop și să tragă din ele învățătură, le pôte afla mai pe larg în foișora diarului »Observatorul« din a. 1880 nr. 17—22 și 41—47 și din 1881 nr. 11, 12, 13, 14; eră autobiografia sa o afli în »Școla română« dela Năsăud 1880.²

Infruntarea ce-i plesnise episcopului Lemeni cumplitul ministru principe Schwarzenberg în față »Sie haben das Vertrauen Ihres Volkes verloren« se putea aplică în acea epocă cu mult mai mare drept la ênsuș Schwarzenberg și la tot ministeriul seu. În tîmna anului 1849 după ce guvernul provisor se află în tîta activitate sa, au călătorit la Sibîiu patru protopopi, Ioan Negruț dela Cluș, Teodor Pop dela Cojocna,

¹ Act act s'a tipărit la un loc cu testamentul fondatorului Ioan Jaga în trei edițiuni, precum și în »Transilvania.«

² A se vedă și »Istoria Bisericii românești unite cu Roma etc.« de dr. Alesandru V. Grama Blaș 1884 pag. 154—156.

Ioan Sacalai dela Turda, Vasile Kertész dela Salinele Sibiului și doi canonici dela Blaș, ca deputațiune din partea clerului, ca să rōge pe gubernatorul Wohlgemuth, să se indure a mijloci ridicarea suspensiunii deasupra episcopului lor, adecă a-l lăsa in scaunul care i se dedese cu 179 de voturi din 208. Pe când acea deputațiune respectabilă avea audiență la Wohlgemuth, locuința episcopului Ioan Lemeni eră călcată, hărțile lui confiscate și auditorii căutau prin trēnsele nodul in papură.

Cu totul altele au fost acelea cauze, pentru care episcopii Horváth, Lonovics și Jekelfalusi au fost condamnați ca trădători și scoși din scaun; anume Jekelfalusi decă nu ar fi scăpat cu fuga in străinătate, anevoie ar fi remas in viață. Chiar primatele Ungariei arhiepiscopul Ham dela Strigon a fost silit să renunțe la strălucitul seu scaun și să-l lase sclavacului Scitovszky. Tot așa erau cauze forte grave, pentru care episcopului rom. catolic Nicolae Kovács i s'a pus in cōste fostul preot de regiment Ludovic Haynald. Intre preoții și călugării unguri catolici au figurat in revoluțiune mai mulți ca cei mai fanatici vrășmași ai monarcului și ai casei domnitōre, precum au fost și cei doi canonici condamnați in Pesta la robie de opt ani in feră, și acel popă impușcat tot acolo. Din clerul intreg al diecesei Făgărașului (acum Alba Iuliei) nu s'au aflat un singur preot, carele să fie putut fi acusat de necredință cătră dinastiă, ci s'a intēplat tocma contrariul; pe când episcopi, canonici și preoți de ritu latin citiau in biserici blasteme asupra casei domnitōre, mulțime de preoți români își aruncau viața in pericol și alții muriau mōrte de martiri pentru dēnsa.

Până la ce măsură avuse Lemeni drept a-și teme turma de atrocități, s'au adeverit cu prisosință îndată din primele informațiuni și raporturi ajunse din Transilvania la Viena, publicate apoi atât in diarele de acolo, cât și in »Bucovina.« Cele mai multe și mai barbare omoruri s'au comis asupra familiilor românești tocma in comunități din diecesa lui Lemeni. Noi comunicărăm in alți §§-i o lungă serie de omoruri teroristice; aici inse cere dreptatea, ca să consemnăm altele, dintre care in cele mai multe casuri au fost victime diecesane de ai aceluia episcop. Așa:

In Hususeu nu departe de Blaș au fost impușcați un preot și 12 săteni dintru odată.

La Blaș 11 români parte impușcați parte tocați in cap.

Intre Deș și Baia-mare Teleki și Katona au spēndurat pe 32.

In comitatul Solnoc intru o casă 50 de persoane arse de vii.

La Turda 70 parte impușcați, ori spēndurați séu tăiați, intre acestia și preoții Ioan Papiu tatăl lui Alesandru și Leon Cornea dela Șarpatoc (unchiu al lui Barițiu după mamă) omorît in prinsōre, pentru că nu putea aduce pe fiiu-seu din munți.

Parocul Alpini dela Manarade impușcat.

Parocul Cîrlea dela Teiuș tot impușcat, 7 prunci remași orfani.

Protopopul Stefan Moldovan dela Pintic tăiat in bucăți la M. Oșorheiu.

La Mezō Szenghel (Sănger) impușcați 100 de români.

Impregiur de Cluș și chiar in acea cetate peste 150 impușcați și spēndurați.

La Ujōra tribunalul compus din br. Stefan Kemény, doi Pogány și doi Miksa au impușcat la 100 de români și la fiecare pușcătură unul din ei le dăcea: »Cântați: Destēptă-te române.«

Mai in sus spre nord la comunele Hudacu, Li-

ban, Rusu, Morăreni, Dumbrava, Monor, Iclanduri, St. Ioana, Șelu mic, nemeșii Jenei József, Szabo Lejos, Zajzon Mozes, Kovács Zsigmond, Kászoni ș. a. au omorît pe toți bărbații căți n'au apucat a fugi in munți, le-au răpit și averile.

George Barițiu.

Din somn.

Păream uitat de mōrte in nōptea multor vēcuri
Și, invechit in viață ca muntele Ceahlău,
Șcieam atâtea lucruri: la bōle, bune lēcuri,
La multă fericire un mic grăunț de reu.

*

O bōlă decă-i reul trupesc al omenirii,
A sufletului bōlă, e culmea fericirii.
Și după cum in rele e setea pentru bine,
In bine reu-i sîmbur a rōde dulci in sine.

O fericire lungă aduce-obićinuire
Ce 'nct ucide-amorul ca să remănă ea;
Monotonie-atuncea, și saț și tânguire:
Așă-i făcută viață să ia, dar să și dea.

E rea acea cărtire că suferim in bine:
Dela nesocotință tot ce-i mai reu ne vine;
Căci reul să nu-l judeci așă cum se iveșce,
Ci caută la dēnsul să veđi de foloseșce.

Căci după cērtă vine a impăcării miere
Și mult mai dulce pare când șcii că e și fiere;
In bōlă trupul scade, se face cărtitor;
Convalescența lēgă pe om de viitor.

Dar nici să-și facă omul deprindere ciudată
De-a rēsturnă viață așă cum nu e dată:
De-aceea-i reu continuu, căci singur el și-l face:
Nu șcie când se strigă, nu șcie când se tace.

Reu vecinic nu se află in nici o intēmplare,
De om atērnă numai de-i mic, ori de-i mai mare.
O drēptă judecată, simțire mai de ghiēță
Și puse und' se cere, e-adevērata viață!

*

Păream uitat de mōrte in nōptea multor vēcuri
Și invechit in viață ca muntele Ceahlău:
Me deșteptai. Dormisem; in somn aflasem lēcuri
La bune și la rele; — la bine și la reu!

Radulescu-Niger.

Suveniri din călătorie.

V.

Când ești impresionat atât de plăcut, când ți se deschid niște panorame atât de frumoșe, capeți o poftă neinvingibilă de a-ți împărtăși impresiunile și de a discuta asupra frumșetelor ce ți se presintă. Acesta poftă mi s'a născut și mie, inse ce părere de reu că nu aveam cu cine să conversez. Eram singur numai și cu conducătorul meu Grigore. Dar in cas de lipsă și cu acesta aș fi inceput ceva discurs, inse când il intrebai cum se numeșce vērful acesta, îmi raspunde: se... se... se... se... se... că... că... tu... ră, adecă bietul eră gāngav. Eră o adevērată tortură ca să dee

un răspuns. Incepă a-mi fi milă ca să-l mai necășesc și mai bine am abțis de gândul de a conversa.

Eră chiar la amed când am ajuns sub vârf Gutinului de partea nordică. Ne aședărăm lângă un isvor pentru a satistace pretensiunilor stomacului.

Este curiosă formațiunea Gutinului pe partea nordică. Decă s'ar află undeva pe șesurile Germaniei séu a Ungariei, ai crede că este o stâncă eratică din timpul geologic diluvial; adecă dela un loc se rădică ca un părete aprópe vertical fiind acoperit pe unele părți cu pădure de fag.

Intru aceea me visită un tiner cioban carele pășună mai la vale o turmă de oi și carele ne-a condus prin pădure până la vârf. Acesta ce e drept nu eră gângav, dar multă procopselă încă nu avea, n'a știut nici cine li este popă in sat.

Ajuns la vârf incepui a botanisă. Gutinul este un munte ce se deosebeșce esențial de munții Rodnei, nu numai prin lipsa totală de pădure de brad și molid, dar și prin lipsa de acele piscuri impunătoare de trachit séu de șisturi micaceie și quartosă și prin lipsa de isvóre abundante. Aceea parte ce nu-i acoperită cu pădure de fag și i menită pentru pășune, este acoperită cu jnepeni, așa încât abiă poți străbate prin ei. Acésta se vede a fi cauza pentru ce aci nu pašunesc numai vite mari, mai ales boi. Grupa de munți cunoscută sub numirea de Gutin are mai multe vârfuri, dintre cari mai inalte sânt: Vârf Gutinului peste 1440 metri și Vârf Secătorei peste 1430 metri.

Dela vârf Gutinului cu deosebire se deschid cele mai frumoșe prospecte. Spre ost se înaltă măestatici munții Rodnei, spre nord munții Galiției, până la care se întinde șesul Tisei incunjurat de frumoșe cununi de dealuri, spre sud șesul Someșului mare și peste acesta Câmpia Transilvaniei, spre vest dealurile impodobite cu păduri ce compun din colo de șesul prin care șerpueșce Someșul reunit, țera Sela-giului séu Silvania.

Eră sórele aprópe de orisont și eu me aflam tot la vârf. Eră de cugetat unde să dormim peste nópte.

Colo la vale in o poiană la marginea pădurei se vede o colibă.

De și mie nu-mi place nici odată a trage peste nópte la colibe păstorești, din mai multe motive, și de regulă preferesc o margine de pădure, inse neavând cortul meu de campare și fiind fără de cea cerul cam inorat, n'am avut ce face decăt să ne tragem la acea colibă la care se aflau și 2 gendarmi ce au patrolat peste și pe munți. Boarii erau din satul Giurgești. Ne-au primit cu ospitalitatea indatinată la Români. Nu aveau cu ce ne omení, cum se dice, pentru că singuri nu aveau decăt făină din care își făcură mămăligă și din acésta pogace, inse acésta mi-a făcut plăcere căci i-am omenit eu pe ei căci desagii mei ia fost umplut bine dómna Lucaciu. Le-am dat brânză făcută de dómna Lucaciu și vinars de vișine făcut de dl Lucaciu, cea ce a făcut ca ómenii să admire aceste produse și să începă a povestí despre stima cea mare de care se bucură dl Lucaciu in intreg ținutul. »Ce fericit este satul Șișesci, căci are un astfel de popă«, esclamau ei.

Diminéta eră cerul inorat. Semne de plóie. După ce mai recoltai pe marginea pădurei, vâdend că plóia nu glumeșce, o apucaí la vale spre Capnic. Scoborirea ími fu fôrte ușoră, căci indată am dat in drumul de cară ce merge până sub vârf Secătorei, pe care se aduc cu deosebire cărbuni pentru cuptórele de topit. Drumul este atât de bun, încât poți călători cu călésa și-i dus prin niște păduri atât de frumoșe și pe lângă niște përae pline de romanticitate. Este rar muntele Gutin pentru a face cu ușurință excursiuni.

Capnicul este un orășel mic, situat la pólele Gutinului in o vale strîmtă, locuit aprópe numai de minari. Interesant este de a visită acest orășel nu numai pentru un naturalist, dar pentru ori cine. Diua acésta, in care fui óspele unui amic ce eră funcționar la mine, am folosit-o pentru a vedé unele mine séu ganguri de cari Capnicul are fôrte multe, precum și pentru a studiă metoda mai nou de a estrage metalele pe cale umedă, la ce amicul meu mi-a fost un bun ciceron, care metoda până aci n'am fost vâdut-o in pracsă. La mésa amicului meu m'am întâlnit cu un vechiu colleg de studiu dela universitatea din Viena, cu dr. Sandianu, acuma medic montan in Baia-spriă.

De aci plecai pe valea Capnicului la vale care este până la Șurgești (după alții Giurgești) de o romanticitate rară și pe séră ajunsai la dl Lucaciu.

VI.

După ce am mai petrecut in zilele următoare in Șișesci și giur, in 11 plecai insoțit de dl Lucaciu spre Baia-mare. In drum am visitat pe părintele Costin, pe care il cunoșceam după nume, fiind autorul unei cărți de stupărit. In Baia-mare am stat puțin și de aici am trecut in satul Mocira din apropierea Băiei-mari, unde furăm primiți cu o rară ospitalitate de cătră dl propriet. mare Grig. Barbu. Reintorcându-me in diua următoare la B.-mare, unde fui óspele dlui Lucaciu, tata drului Lucaciu, un venerabil bêtân, carele avú bunătatea a me insoți până la Băsești.

Drumul, altcum bun, trece peste 2 fluvii, Lăpușul și Someșul, inse nici peste unul nu este pod stabil ci numai umblător.

Eram angagiat de mai mulți ani dlui Pop George din Băsești, cu promisiunea de a-l visită făcend o excursiune botanică prin acele ținuturi. Am cređut, că acum este timpul cel mai potrivit de a me deslegă de acea promisiune. Și in adevér nu mi-a părut reu pentru acésta excursiune. In acele 3 zile ce le-am petrecut la amicul P. G. am avut ocaziunea de a vedé și in Ungaria o moșie românescă in stil domnesc séu boeresc și de a admiră diligența, priceperea economică, tactul și purtarea fină, energetică dar umană, binevoitoare și simpatică față de toți lucrătorii și slujitorii sei. Nu este de mirat că acest om se bucură de atată simpatie și iubire la poporațiunea nu numai din acest sat, dar din intreg Sela-giul și Chiorul, ințeleg poporațiunea rurală, căci la inteligința românescă este cunoscut și afară de hotarele țerei. Decă te lași in povești cu vre-un țeran din acest ținut, te incântă vorbele bune și pline de recunoștință, ce le auđi din gura lor la adresa dlui P. G. Și cum nu vor fi cu recunoștință când auđi inșirându-ți atâte fapte generóse. Nu intră in casa lui P. G. vre-un lipsit ca să nu-i facă destul. La serbătorile cele mari toți slugitorii și lucrătorii lui es din curtea lui P. G. încărcați cu daruri. Nu știu decă vor mai fi undeva curți domnești in cari să se manifesteze atată nobilă generositate. Dar apoi școlele românești, invetătorimea selăgiană cu cătră recunoștință trebuie să-i fie pentru atâte ajutóre și fapte generóse.

Decă eși la moșie, te incântă liveđile și holdele estinse și bine cultivate, viile, grădinile pomologice, pădurile bine ingrigite și mai presus de tóte turmele de porci mari și mici, de oi țigire etc.

De ospitalitatea românescă cu care șcie dl P. G. să imbrătoșeze pe ori ce Român, nici nu mai vorbesc la acest loc.

Dintre excursiunile ce-am făcut aci, cea mai insemnată fu cea din Codru Silvaniei ce-am făcut in 15 iulie pesta satul Stremț, unde am poposit la pă-

rintele Lengyel. La acesta ocaziune fui însoțit de tinerul Lengyel, teolog absolut, de juristul Cassiu Maniu și de învățătorul din Băsești Chira.

Codrul Silvaniei este un adevărat codru, precum numai ni-l putem închipui din poveste. Un complex de pădure de fag în estensiuni immense de mari, situat pe niște dealuri ce ajung până la înălțimea peste 500 metri. Se susține că Pinteia vestitul, despre care există atâtea legende prin giurul Băii-mari, pe unde s'ar fi ținut cu deosebire, ș-ar fi avut și prin acești codri locașurile sale. Imi aduc cu multă plăcere aminte de poveștile ce le ascultam ca băiat mic, cu atâta încordare, dela ômeni bătrâni, despre vitejile haiducești ale lui Pinteia, despre binefacerile ce le făcea cu ômenii săraci și asupriți de către domni. În codrul Silvaniei sânt isvóre și dealuri ce pörtă numele lui P. Noi încă am făcut popas la o fântână cu apă rece cu numele »Fântâna lui Pinteia.«

Eră o țî frumósă, căldura însemnată numai noi nu o simțiam, fiind că petreceam la umbra copacilor falnici din acest codru. Mai de sêră ne întorsem la Stremț, unde ne așteptă o mêsă bogată în fripturi și plăcinte. Multe imbiări — cum țice Românul — nu am așteptat se ni să facă, ci ne-am ospetat bine și am mulțămit stăpânilor casei, pentru românescă și căldurósă primire și ne-am rentors la Băsești, ducend și o frumósă recoltă botanică.

În țîua următóre 16 iulie mi-am luat țîuă bună și am plecat la Cehul Zêlului, unde avui câteva momente plăcute în familia dl adv. Cocian, unde me așteptă trăsura dlui dr. Nechita din Zêlau.

VII.

În Zêlau am petrecut 3 țîle, 17—20 iulie, la amicul Nechita, în care timp am făcut 2 excursiuni botanice pe Dealul Țiganului și pe o măgură destul de cunoscută sub numirea de Meseș — peste 700 m. Aci am făcut cunoștință cu judele regesc pe nepot al neuitatului Simion Bărnuț dr. Maniu, precum și cu bravul profesor prepar. Trifu.

Când am făcut excursiunea pe Meseș, la care

avui onôrea a fi însoțit și de dr. N. și dr. Maniu, eră țî de duminică și o țî de vêră forțe frumósă.

Permit înainte cumcă Meseșul nu este numai un deal înalt, ci este o cunună de dealuri lungă ce se întinde spre ost dela Zêlau, ca o liniă despărțitóre spre sud-vest până către Ciucea. Frumóséta acestei cununi se potențéază prin verdéța pădurilor de fag cu cari este acoperită. Astfel și partea care este lângă Zêlau este acoperită cu frumóse păduri unde publicul își caută în timpul căldurilor de peste vêră și în sêrbători distragere și recreare. Escursiunile se fac cu atât mai ușor, căci aici trece un drum bun ca pas spre Hidalmaș și de aici se continuă drumul până la Cluș. Pentru a satisface încâtva trebuințelor publicu-

lui, se află în pădure o ospétarie, niște băi cam primitive apoi o arenă de danț. Chiar când am sosit aci se jucă cunoscutul joc național Ciardaș. Dar îndată încetă și după acesta s'a dat avis la quadrille. Eram curios să vêd arangiarea acestui joc european de salon până când tovarășii mei se lăsă în discuțiune cu niște cunoscuți de ai lor, ce pe mine nu me interesau, am folosit ocaziunea și m'am pus în un unghiu de-o parte pentru a face observările mele neconturbat de nimene. Eram curios să vêd acest joc pentru că jucătorii erau niște calfe nu pré europenesc ajustați, dintre cari unii se păreau a se află în niște regiuni forțe înalte, bieții se vede că s'au scăpat și s'au fost

uitat pré mult în tundul paharelor. Acesta se putea deduce cel puțin din chiotele și purtările lor ce dovediau a fi ômeni forțe drăgostoși. Dăntătórele erau printre ele și frumósele și nu-și făceau nimica din purtările cutezătóre ma se părea că chiar le place acesta purtare. Dar cârțalái încep a cântă și unul mai sfătós și cu o pâlărie tare impupuțată începe a ordină colona, care produce o adevărată disordine. Sfêrșitul nu l'am așteptat.

Eu am mai avut ocaziuni de a vedea jucându-se quadrilul chiar în pături mai inferióre, ma chiar și printre țêrani, dar cu mai multă regularitate. Se liștenii de lângă Sibiu, cari jocă quadril și Romană cu acea dibăcie ca și Hora și Ardeleana, ar puté

CAPRIVI.

servi la mulți cavaleri și danțatori de salon ca model.

O a doua excursiune am făcut pe un deal în apropierea unui sat, Țigani de unde și »dealul Țiganilor« unde am făcut o bună recoltă botanică.

Pe când petreceam aici se lucrau la 2 lucruri mari pentru acest oraș, adică o fântână artesiană în piața orașului și o linie ferată vicinală, menită de a se pune în legătură mai târziu cu cea dela Deș.

În 19 iulie me pusei pe carul poștei spre Ciucea unde am ajuns după o di monotona și ferbinte abia numai de seară. Căruțul poștei abia se mișcă, mai ales după ce a început a sui la deal pe Meseș. Ajungând la vârful dealului avui satisfacerea a me delectă în privelișce frumoase, panorame pline de verdeta ce se întindeau până departe spre Oradea-mare, spre Cluș, dar mai frumos se vedea spre sud grupa munților dela Huedin cu Vladésa în mijloc. Ací se ficsă privirea mea pentru că de mai mulți ani aveam în program să-i vizitez.

Dr. A. P. Alexi.

Sonnet.

— După Petrarca. —

Moi cântă cu esaltare al amorului cânt dulce,
Ce în peptul »Ei« de ghiață mii suspine va stérni
Și molateca-i gândire deșteptă va pribegi
Prin o lume de frumșete, unde dorul o va duce.

O voi face ca să-și schimbe căutătura »Ei« rece,
Să-și scalde ochii în rouă, doioșia s'o cuprindă.
Simțind chinurile mele dragostea mea s'o aprindă,
Recunoscându-și greșéla suspinele s'o inece.

Atunci rosele vermiliu, de sub zăpadă ivite
Își vor deschide ovoriul, ce face pe nesimțite
Pe acel ce le priveșce, marmoră nesimțitoare.

De și viața e scurtă, dar nu pôte să dispară
Nu pôte să veștețescă o așa frumșete rară
A bobocelului tiner. — Dar va veștețí ca flóre.

Ioan Bocanici.

Móra de minciuni.

— Poveste —

A fost odată un morar, care în móra lui nu măcina pe vamă, adică nu luă vamă, fără numai pe minciuni. Cine mergea în móra lui, decă șcicia câte o minciună bună, până bați în palmi îi măcina. De nu șcicia cumva minți, apoi da de reu, că-i luă bucatele cu car cu vite cu tot.

Pe vremea aia eră un om gazdă bună și avea trei ficiori. Așa eră de avut de i-a fost mers veste peste tota lumea. Avea de tote ce trebuie la un om, ba avea și móra lui, șcii colé eră avut cum se cade ce să dici mai mult?! A dat Dđeu o plóie mare, bag-sam, ce să poți dice alta, de tote morile câte erau pe acolo s'au fost stricat, ba și móra la avutul al mare. Nici nu mai auđiai de altă móra, fără de móra pe minciuni. Bieții ómeni nu aveau unde să macine, fără numai la móra de minciuni. Apoi să fie omul cât de gazdă și tot dela o vreme i se gatá și lui măcinișu. Așa s'a întemplat și cu omul nostru, i-a ținut măcinișu până la o vreme, apoi la urma urmelor te

puteai uita în fundul coșurilor, că nu-ți mai da ochii de léc de făină.

Acum ce să facă? Trebuia să trimită la móra, că đeu gura nu așteptă până pôte omul. Dar la ce móra să trimită? asta eră vorba. Pe acolo nu putei auđi de altă móra pentru cât bun e în lume, care să nu fie stricată, fără de móra de minciuni. Nu eră alta să facă, lár de silă ca de voe bună a trebuit să trimită măciniș la móra de minciuni, că đeu gura nu pré așteptă până pôte omul.

Apoi pe cine să trimită pe altu la móra fără pe ficiorul cel mai mare. A încărcat un car cu bucate și a prins șesă boi la el și bietul ficior a croit și-o minciună, că fără minciună a fost auđit el că nu ai să scapi dela móra.

Măciniș la móra nu pré eră, că đeu la ómeni le eră frică să nu-ș pórdă și măcinișul și vitele cu car cu tot, și așa cum a ajuns la móra, de măcinat a isprăvit. Acum nu mai eră alta fără să pótă topori o minciună pe care și el să o credă de jumătate, că apoi pôte merge în pace cu măcinișul.

— Tată-meu, începú ficiorul — s'a dus odată în tég cu o vacă și când eră să între în tég i-a murit vaca și așa a trebuit să întórcă acasă.

— Asta frate, díse morarul, nu séménă a minciună, că đeu omul multe păteșce și așa va fi pățit și tatáto, apoi altmintrea omul de unde merge să și întórnă.

Bietul ficior n'a avut ce face alta, fără a trebuit să se întórne acasă numai cu sbiciul pe spate.

După ce a ajuns acasă a povestit tatálui seu întemplarea, și nu a avut ce să dică. Acum díse ficiorul cel de mijloc:

— Me duc eu tatá și nu cred că nu-i voi puté trage o minciună așa de mare ca să pot scápá acasă cu măcinișul.

Și fără a mai vorbi multe încărcá un car de bucate și se duse.

Până numeri doue a fost tot măcinat și se apucá ficiorul de mințit. Dar și ásta eră slab minciunos. Díse:

— M'am dus și eu odată ca Păcală în tég și am veđut mulți ómeni că da aiu pe cépá și cépá pe aiu.

— Asta frate e slabă minciună; ómeni inschim-bând una cu alta am veđut și eu de multe ori.

Și ficiorul ásta a trebuit să se întórne numai cu sbiciul pe spate.

— Tatá, díse ficiorul mai mic, să me lași să me duc și eu cu un car de bucate, că đeu de fóme nu putem sta să murim, apoi ce să faci decă nu mai este altă móra.

— Dute, dute și tu, că șcíu eu bine că mi-i mánca și áști doi boi cari mi-o mai remas din doispredece, apoi altmintrea cu doi tot nu me pot eu folosi. Decát să fiu sárac mai bine să n'am nimic.

Până bați în palmi a fost la móra și ș-a măcinat măcinișul.

— Ț-am măcinat, díse morarul, acum să-mi spui o minciună sdravénă ca să poți merge în pace acasă.

— Bine îți voi spune numai să te aud pe tine mințind întéiu.

— Așa să fie, ț-oi minți eu una mai întéiu, și decă vei șcí să mințești una mai mare, apoi te poți înturná cu bucatele măcínate.

— Ba să-ți mai spun una morarule, să ne rămășim améndoii pe boii, pe caréle și pe bucatel cari le-ai luat dela frații mei, și să fie acelaia care nu va dice »minți« cătră celalalt.

— Așa să fie, díse morarul, numai să ai bine de grige să nu pătești ca și frații tei. Apropie-te încóce să-ți mințesc:

Când m'am apucat să fac m'ora asta, eram numai de cinci luni, și numai singur m'am apucat de lucru. Intr'un an și jumătate am dat-o gata cum o vești, nu-mi mai trebuia alta fără numai pietrele și niște măsele la rôte. Cioplîam aci singur, când nu șciu cum și de unde sări un simbur de bostan pe aschii, și cum am tot cioplit eu, s'a acoperit aci. Intr'o și v'ed numai că rêsare o vița de bostan și așă creșce de iute de gândiai că fuge nu alta. Cum aveam mult de lucru in m'ora, nu mi-a mai venit in gând să v'ed încâtrău creșce vița. Mi-am fost gătat lucru in m'ora și măciniș nu eră ca in palmă, me uitai la vița, da de unde să-i pot vedé capu, măcar că m'am dus ca doue ciasuri tot pe lăngă ea. D'că am v'edut ce e și cum e, mi-am cump'erat un cal și me pusei pe el cu o s'ecure in mână și am luat o pe lăngă vița. O și lungă de v'era m'am tot dus, până când de cătră s'era am dat de un bostan care eră tocmai in capu viții. M'am apucat cu s'ecura de el să-l sparg. Am tot dat până a ins'erat bine și mi-am pierdut și s'ecura. Cum eram cam și ostenit m'am dat somnului, și am tras-o bine până dimin'eta. Când m'am trezit eră s'orele sus. Ce-am socotit, să me bag in bostan să-mi caut s'ecura. Umblu prin bostan inc'oce și incolo, da de unde să dau de s'ecure. Me int'elnesc cu un om prin bostan, cu o bătă pe spate, îl intreb : — Bădiule nu ai v'edut p'aici vre-o s'ecure ?

— Dapoi tu o s'ecure cauți p'aici ? Eu caut o stavă de cai cu clopote și nu o găsesc, apoi tu cum vei găsi o s'ecure ?

— Ce să mai fi șiis ? Am eșit afară din bostan și am dat de s'ecure implântată in sc'orta bostanului. Și atăta e minciuna mea, șiise morarul.

— Ba deu asta așă p'ote să fie, că d'că a fost așă mare vița de bostan, apoi și bostanul a trebuit să fie mare, că vești pe o vița de e numai cât p'ășeci câte un bostan cât o v'edră.

Morarul stă să crepe de ciudă că nu l'a putut face pe ficior să șiică »minți«.

— Acum să-ți trag eu o minciună, numai să ai bine de grige să nu șiici cumva »minți« că apoi numai cu m'ora te las.

— Incepe numai apoi voi vedé ce a fi.

Feciorul incept :

— Cum șiici, tată-meu a fost avut mare. Pe noi pe feciori după ce am crescut, ne-a dat și noue de lucru. Pe frate-meu cel mai mare l'a pus peste boi, pe celalalt peste oi, ér pe mine me mână cu albinele să le pasc, că aveam vr'o treideci de stupii. Tata e un om aspru tare, in t'otă dimin'eta numără albinele și s'era éră, apoi să nu filipsit vr'o una, că apoi eră vai de loc. Intr'o și es cu ele la pașiune, și écă că dă D'eu o pl'ote cu v'ent de gândiai că-i perirea lumii. Mi-am adunat albinele și am venit acasă. Dar când numără tata albinele, a băgat de s'ema că una lipseșce.

— Ce ai făcut tu m'ei, șiise tata, de ai pierdut o albină, și chiar aceea de care imi place mai tare, ai br'eză pe nas. Să te duci să o cauți și fără ea să nu te intorci, fără să te tot duci.

— Ce să fi făcut ? De silă ca de voe bună a trebuit să plec după ea. Eram necășit, că unde să pot eu găsi o albină, numai atăta me mai m'angăiam, că șcieam că o cunosc cum o v'ed, că eră br'eză pe nas. M'am tot dus d'ora până am trecut peste mai multe țeri, da de unde să dau de vre-o albină ? ! Écă numai intr'o și, eră cam pe ins'erate dau cu ochii de ea. Eră prinsă in jug cu un taur de bivol și ară cu ea un om.

— Dapoi, m'ei bade, șiise cătră om, cum de te-ai acățat tu de albină asta că d'ora nu-i a ta ?

— Am v'edut-o, or fi d'or vr'o tri șiile, la mine

in grădină pe o urzică de cele m'orte, m'am dat cu p'ălăria după ea și am prins-o și am legat-o la ésle, și ca un s'arac a trebuit s'o pun in jug cu bivolul acesta, că altă tr'asură, ce să mințesc, da n'am.

— Acum fie cum va fi, dar albină e a mea și trebuie să mi-o dai.

— Eu ț-o dau că șiiciu bine că a mea nu-i și alta ce să șiici ?

— Mi-am luat albină și am plecat cu ea cătră casă. O tot aușiam la mine in șerpar că se vaetă, dar nu șcieam de ce. Me uit la ea și v'ed că eră stricată de jug la grumazi. Nu șcieam acum ce doftorie să-i fac ca să-i trecă până acasă, să nu p'ășesc ceva cu tată-meu. Aveam la mine niște nuci, iau una și o inv'elui cu p'ământ și o pun pe rană. Albină mea acum făc' molcom și eu nici nu me mai uitai la ea până acasă. Atunci ce să vești, la albină i-a fost res'arit din rana dela grumazi o mlădiță de nuc, bagsam din nuca care am fost pus-o in rană a res'arit. D'că a v'edut și tată-meu, șiise să o pun in p'ământ cu albină cu tot. S'o făcut din mlădița aceea un nuc cât pe colo, de nu eră om care să-i p'otă vedé v'erful. Intr'un an atătea nuci s'au făcut pe el, de erau câte și frunze. Tot veniau copii și aruncau cu bruși in nuc ca să mai pice câte o nucă, și care bruș ajungé in el nu mai pică jos. Așă bagsam s'au adunat mulți, că écă numai am v'edut că s'o făcut in el o țarină. Intr'un an am cosit-o și am făcut o claie de f'en de pe nuc. Nutreș se făcea cam slab, de aceea a socotit tata să rupă locu cu plugu și să s'emenăm grău. Am scos din locul acela atăta grău de nici nu ne așteptam să fie atăta. Din grău acela au adus frații mei la m'ora aici, și v'ed că aci a remas cu boi cu tot. Am fi măcinat la m'ora n'ostă dar s'a stricat și a trebuit să venim aici la m'ora ta, la care tu ești morar și tată-teu măgar.

— Ba »minți«, că tata e om nu măgar, că măgarul care-l am la m'ora, aci la mine l'a fătat m'ama-sa și aci a crescut.

— Bine da mințesc, d'că ai șiis cătră mine »minți«, ai pierdut rămășagul.

Bietul morar nu av'è ce face fără să-i dee tot pe ce s'a fost rămășit. Și feciorul s'a dus voios acasă.

De atunci și până acum nu se mai aude pe nicăiri, de vre-o m'ora care să macine pe minciuni.

Vasilii L. Suciu.

H i g i e n ă .

Алчге tutun!

De mult imi propusesem a combate din resputeri beutul de tutun, dar tot am'anam cestiunea, pentru ca să nu fiu silit ênsu-mi a renunță la acest viciu s'eu obiceiiu reu s'eu bizarerie cum îi șiice Bequerel; ér ca să me șiin de cunoscutul proverb »nu b'agă in samă ce face, ci ce predică popa«, încă nu voiam, și astfel articolul meu de față a int'arșiat mult, p'ote chiar pré mult.

Șilele trecute mi s'a int'emplat intr'o conversațiune, că un ânger de domniș'ora să-mi ceră opiniunea șiicend : »este, dle doctor, că fumatul pré mult strică« ? In acest cas nu șiiciu la ce int'rebare aș fi putut raspunde negativ, dar chiar la ac'astă int'rebare am respuns afirmativ cu o gravitate inđecită, de ôre ce vorbiam din convingere.

Colegi de ai mei ca dr. V. Babeș, Radulescu etc. corifei in ale medicinei, nu fum'eză, căci șiiciu bine ce efecte p'ote produce ac'astă plantă narcotică.

Intre studenții cei mai uscăcioși sînt fumătorii. Dr. Negură scrie in igiena sa: »Am vădut pe unul din junii cei mai avuți ai Moldovei care studiă la Berlin in acelaș timp cu mine. El fumă tötă ziua, și își temperă arșița gätului, produsă de fumat, prin cafele de repetate — el nebuni — și muri in flörea etätii.»

Doi frați s'au prins, care pöte fumă mai mult, și unu a dus-o pänă la 17, celalalt pänă la 18 pipe germane și au murit amändoi.

O mamă se pune să vindece copiii ei de vermi intestinali prin elisme de tutun și aplică la unu de 10 ani și la altu de 12 ani impreună ca la jumătate litru din 10—15 grame de tutun. Al treilea copil de 7 ani fugisă când mamă-sa voi să-i facă și lui clismă. Ea alérgă după el, dar întorcändu-se cu el, află pe cei doi morți, adecă in agonje. Esemple de acestea s'ar puté aduce in numer considerabil. Este și aceea șciut că lucrătorii cu tutun simt adese ori semnele otrăvirei de tutun, cum este șgirăitură in gät, tusă, ametělă, durere de cap, decolorarea feței, vomut, lipsă de apetit, slăbiciune și alte asemenea. La fumători mari slăbesc și vederile, și chiar orbesc. Juțala dela pipă causéză la unii rac pe buze.

Sünt și apărători de ai tutunului, cari merg pänă acolo de cred că fumul tras in piept vindecă oltica, sêu că »prisatul« vindecă guturaiul, böle de ochi, durere de dinți și altele. Eră un timp când și doctorii întrebuițau tutunul drept medicament, dar ađi e cunoscut numai ca otrăvitor.

Puternicii diferitelor state, papii, clerul in Rusia au proscris fumarea tutunului, s'a oprit cultivarea lui mai cu sémă in Transilvania, pe când ađi forméză un bun isvor de căștig pentru state. Dr. Cihac in loc să combată cultivarea lui a tradus chiar o broșură despre modul cel mai bun de cultivat tutunul, bine ințeles că avënd in vedere numai partea financiară.

Igiena luptă cât pöte pentru a desvêță pe ome-nime de fumat, de örece tutunul »nu satisface nici o trebuință fiziologică a organismului«, dar nu este probabil că va isbuti. In Franța esistă o asociațiune in contra fumatului deja dela 1866. La esposiția din Paris am primit din partea acestei societăți jurnalul ei care se află in al 13-le an. Lista membrilor societății întrece mult mîia și între aceștia cei mai mulți sînt ömeni distinși. Reușiva și acéstă societate? Cine șcie?

Décă stai și te gândești, nu e de mirat că lumea eră o dată mai bună, mai bogată. Cătă avere se trimite in vënd numai prin fumat? De aș avé eu acele sume ca să le impart pe töte la săraci, cu cât ar fi mai fericită lumea!

Și care e folosul fumatului? Ca să-ți trecă de urit, ca să simți o aromă! De ce-s florile pe lume, cu un miros mult mai variat și mai delicat! Cel puțin decă ar stă bine omului cu țigara ori luléua; dar așa-i, că la o mésă mai de sémă nu cutezi să scoți țigara ori luléua? De dame nici nu mai vorbesc. Femeia fumătöre își insulfă acelaș respect ca cea bétă. Pardon, că veni vorba așa, vënd că n'ar trebui să se pötă aplică aci acest cuvënt.

Recunosc că desvêțul e mai greu decăt invêțul, dar un bold bun te desvêță. Ce mai vreți, când pe unii i-a desvêțat o petricică albă ținută in gură sêp-témăni de țile in loc de pipă ori in loc de țigară. Astfel tutungeriile vor deveni petricelerii.

Boldul cel mai puternic la combaterea tutunului sînt damele, töte femeile, sînt convins. Ce nu pöte face igieniștii, vor puté damele.

Inceputul e făcut, americanele și-au propus a stêrpi acest viciu și trag in partea lor tot mai multe

asociate din tötă lumea. Le mulțămim pentru stăruințele dlor in acéstă privință, in care dlor au cea mai mare chemare, căci din America ne-am adus acéstă samăte de plantă ecsotică, și e bine ca tot de acolo să ne vină și lécul in contra ei.

De incheere transcriu aci tecstul de pe un bilet. pe care misionarii societății universale femeșci de temperanță (»World's woman's christian temperance union«) îl dau de să iscăleşce pe el, cel ce promite a nu mai fumă. Sună astfel:

curiosități de ale fumătorilor de tutun.

»Fumătorii sînt totdeuna injuști cătră alții. Ei pângăresc atmosfera, pe care ceialalți ömeni doresc să o inspire și au dreptul de a o inspira in deplina ei libertate. Un fumător sêu mestecător de băgău pöte avé dreptul asupra unui cerc limitat de atmosferă impregiurul persónei sale, dar el n'are dreptul de a impuți aerul de o prăjină (nu de cele moldoveneșci de 3 stänjeni, ci »rod« englezesc) impregiurul seu și de jumătate de milă in urma sa. El n'are dreptul a încercă a reproducere geografică de lac și rîu prin scurgerile și părăele arteficiale ce el le face pe vapöre și in vagöne.

Un fumător este inamicul comun al buneii cuviințe și al bunului simț. Gura și dinții lui, care ar trebui să fie de o curățenie esemplară, constitue cea mai scărbösă parte din corpul seu, când cineva vede un vălătuc de tutun murdar, comun, de coloritul ficatului, îi este milă de gura in care e destinat să intre; dar când vede gura, i milă de tabac!

Selvii tutunului mestecă și rumegă câte-odată acelaș băgău și de 5, 6 ori de-a rëndul. Ei par a fi de tot orbi pentru murdăria lor. Câte unul viséză, se tulbură, se infurie, când e privat de el. Alții vreu să facă us de el și in salöne, in biserici, in adunări de temperanță, in vagöne, in butul tuturor remonstrărilor, in butul a oricărei buneicuviințe.

Singurul mijloc de a scăpă de sclavismul oribil al tabacului, este de a iscăli făgăduința de mai jos și a o ține sfantă in vecii vecilor.»

»Prin acéstă promit solemn a me abținé dela usul tuturor licorurilor tocsice ca beutură. Și mai promit de a me abținé dela usul tabacului in ori ce formă și de tot soiul de vorbe slabe.« Semnătura...

Cine voeșce, poftéscă a subscrie, dar vai de pelea lui când îl va prinde vr'o americană că și-a călcat făgăduința! Eu iscăleşc

Dr. G. Crăinicean.

Doine din Ardeal.

So dus badea-n cătănie
Mi-o lăsat grădina mie,
Și arată și grăpată
Numai cât nu-i séménată;
Séménare-aș ochișele
Badea-i öcheș ca și ele,
Séménare-aș cănăcei
Badea-i roșu ca și ei,
Séménare-aș magheran
Badea-i tiner și viclén.

De-aș trăi eu țile multe
Să me duc și eu la munte,
S'aud fagii vijiind
Și mândra 'n frunđe dicënd;
Ea să dică eu să cânt,
Să ne trecă de urit.

M. Viorescu.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1890. —

I.

Sesiunea generală din anul acesta, conform dispozițiilor statutelor se deschide la 27 februarie (11 martie) sub prezidiul dlui M. Kogălniceanu.

Prezenți membri Ioan Caragiani, B. P. Hașdău, I. Negruzzi, Nic. Quintescu, G. Sion din secțiunea literară; G. Barițiu, Nic. Ionescu, M. Kogălniceanu, V. Maniu, episcopul Melchisedec, A. Papadopol-Calimach, D. A. Sturdza, V. A. Urechia din secțiunea istorică; P. S. Aurelian, E. Bacaloglu, D. Brândza, Stef. Falcoian, Iacob Felix, Nic. Crețulescu, Florian Porcius, Gr. Stefanescu.

Dl președinte M. Kogălniceanu deschide sesiunea generală, salutând de bună venire pe dnii membri și făcând urări pentru prosperitatea Academiei.

Se citește scrisoarea, prin care dl membru al Academiei I. Sbiera anunță că nu va putea lua parte la lucrările sesiunii, fiind impedit de bolă.

Dl secretar general D. Sturdza dă citire raportului său asupra lucrărilor făcute de Academie în anul 1889—1890 și comunică programa lucrărilor generale din acest an.

Ministeriul instrucțiunii publice trimite un chrisov dat de Mateiu Vodă Basarab la 1638, cerând părerea asupra valorii lui istorice. Se recomandă secțiunii istorice.

Dl V. A. Urechia arată că nu i este cu putință a lua parte la lucrările comisiei însărcinate cu examinarea manuscrisului despre istoria școlilor române prezentat la concursul premiul Eliade-Rădulescu. Se alege în locul dsale, dl P. S. Aurelian.

In ședința a doua, la 28 februarie (12 martie) se aleg diferitele comisii în modul următor:

În comisiunea pentru examinarea lucrărilor făcute în anul 1889—1890 se aleg dnii N. Quintescu, N. Ionescu și St. Falcoian; în comisiunea financiară se aleg dnii G. Barițiu, P. Poni și Gr. Stefanescu.

Dl președinte comunică, că a primit înștiințări dela dnii A. Roman și V. Babeș, că au fost împedecați din cauză de bolă a se prezenta la deschiderea sesiunii, dar se speră a putea veni în curând.

Dl Gr. Cobălcescu ține, că Academia lucrează pentru ca să se ridice nivelul cultural al țării și lucrările și publicațiunile sale, sunt cunoscute; totuși că se găsește în mare strimțore bănească; mijlocele de cari dispune sunt cu mult mai pe jos decât trebuințele sale, din care cauză mai multe lucrări făcute nu se pot tipări și altele nu se fac. În acest caz sunt unele lucrări geologice ale dsale, cari au fost aprobate de Academie, dar nu s'au putut tipări din cauza lipsei mijlocelor. Este de grabnică necesitate ca să se înlăture cel puțin în parte acest inconvenient. Dsa propune a se face o intervenire la guvern ca să vină în ajutorul Academiei, ăr membrii Academiei, cari se află în camera deputaților, să stăruască dimpreună cu guvernul ca să ridice subvențiunea Academiei dela 30,000 lei, cel puțin până la 50,000 lei.

Dl M. Kogălniceanu se unește cu dorința exprimată de dl Cobălcescu, dar îi aduce aminte, că tot această Cameră în anul trecut a fost aproape de a reduce cu totul suma care se acordă prin buget pentru publicațiunile istorice Hurmuzachi și numai cu mari

greutăți s'a putut restabili. Dsa nu speră, că dela această cameră s'ar obține realizarea dorinței de altfel legitimă și dreptă a dlui Cobălcescu.

*

In ședința din 1/13 martie se dă citire adresei primite dela dl rector președinte al consiliului general al facultății dela Montpellier, prin care se invită Academia a lua parte la serbarea centenarului VI al universității din Montpellier, serbare care se va ține în luna lui mai viitor. Se decide a se pune la ordinea zilei într'o ședință următoare.

In ședința din 2/14 martie să dă citire adresei P. S. Sale episcopului Ghenadie al Râmnicului, pe lângă care trimite în dar pentru biblioteca Academiei un frumos manuscris grecesc și românesc, în care se cuprinde un panagirie al sfinților împărați Constantin și Elena scris grecește de Gherasim patriarul Alecsandriei și tradus românește de un ieromonac Athasie la 1692, memoriu care a aparținut lui Constantin Brancovean. P. Ssa Ghenadie prezintă Academiei un studiu asupra textului cuprins în acest frumos manuscris.

Se decide a se exprima mulțumiri pentru prețiosul dar și a se recomanda memoriul pentru anul 1889—1890.

*

In ședința din 3/15 martie dl Hașdău dăruiește o diploma originală a împărătesei Ecaterina II, prin care numește pe boerul moldovean Ioan Boian, locotenent în armata rusă la anul 1793 februarie 24.

Dl D. Sturdza dă citire raportului comisiei, care a fost însărcinată cu distribuirea gratuită a cărților didactice procurate din Fondul Ioan Făt. Comisiunea propune unele modificări și completări la regulamentul acestui fond, pe cari Academia le aprobă și alege în comisiunea Ioan Făt pentru anul viitor pe dnii D. A. Sturdza, Gr. Stefanescu și P. S. Aurelian.

Dl G. Barițiu comunică, că comisiunea premiilor anuale s'a constituit și a decis ca pentru judecarea unor compuneri musicale prezentate la concurs să se adreseze la persoane de specialitate în afară de Academie, cari să cerceteze acele compuneri dimpreună cu dl T. Maiorescu.

La invitarea făcută Academiei de a fi reprezentată la celebrarea centenarului VI al universității din Montpellier, se decide ca dl N. Ionescu să reprezinte Academia la acea serbare.

*

In ședința publică din 5/17 martie, dl B. P. Hașdău citește din Magnum Etymologicum Romaniae articolul asupra cuvântului »Ascult.«

In această ședință Academia a avut onorea de a primi visita principelui regal al Italiei și principelui moștenitor al României, cari au luat cunoștință de colecțiunile Academiei. Dl președinte a oferit cu această ocaziune fericită principelui de Neapole publicațiunile Academiei.

*

In ședința din 6/18 martie dl președinte M. Kogălniceanu propune ca Academia să aleagă de membru onorar pe principele de Neapole, înteu prințipe din casa domnitoare a Italiei care vizitează România, un prințipe iubitor de știință și cunoscut ca un distins numismat. Propunerea dlui președinte se acclamă cu unanimitate.

Dl președinte propune ca în amintirea augustei visite a principelui în Academia Română să se facă o medalie comemorativă. Se primește în unanimitate.

Dl președinte propune a se alege o comisiune pentru redactarea adresei prin care să se facă cunoscut A. Sale regale alegerea sa de membru onorar al

Academiei. Se aleg drii M. Cogălniceanu, G. Barițiu, ep. Melchisedec, D. Sturdza și B. P. Hașdău.

*

In ședința din 7/19 martie se citește adresa dlui dr. St. Dimitrescu care trimite o lucrare a sa in manuscris intitulată: »Studii demografice, economice și medicale asupra județului Ialomița«, cerând ca lucrarea să fie cercetată și apretiată de Academie. Se recomandă secțiunii științifice.

Dl membru corespondent Bianu citește o scrisoare dela dl C. T. Odner, directorul arhivelor regale dela Stockholm, care trimite 7 documente istorice privitoare la Români. Academia aprobă plata acestei sume și hotărășce ca documentele să se adaugă la colecțiunea Hurmuzachi.

Se dă cetire procesului verbal al secțiunii istorice, pentru ședința dela 1/13 martie, prin care se propune ca delegațiunea să ceară dela dl W. Schmidt din Suceva memoriile istorice, pe cari le-a propus spre publicare Academiei, pentru ca ele să fie examinate.

Academia aprobă propunerea secțiunii și ia spre cunoștință celelalte discuțiuni făcute in sinul secțiunii.

Dl președinte amintește, că in anii trecuți se luase decisiunea ca să se ceară de pe la particulari documente istorice, dându-se din partea Academiei copie de pe cele românești și traduceri de pe cele slavone in schimbul originalelor. Mai multe persoane au făcut asemenea daruri și unora nu li s'a putut da traduceri de pe documente slavone, din cauza că in cancelăria Academiei nu se află un cunosător al limbii slavone. Dsa face apel la bunavoiața P. S. Melchisedec și al dlui Al. Papadopol-Calimac ca să traducă documentele slavone cari au fost dăruite de dl Pleșoian, care reclamă traducerea promise. P. S. Melchisedec și dl Papadopol-Calimach declară că primesc această însărcinare.

*

In ședința din 9/21 martie se citește scrisoarea primită dela dl S. Fl. Marian, prin care anunță că nu va pute veni la sesiunea Academiei.

Dl președinte amintind, că membrii cari au fost de față inaintea ședinței, au avut onoarea de a fi primiți de către Al. Sa regală principele dn Neapoli, căruia i-au remis adresa prin care i se notifică alegerea Al. Sale de membru onorar al Academiei. Principele de Neapoli a primit cu o viuă mulțumire omagiul, pe care Academia l'a făcut frațietății și legămintelor cari unesc România cu Italia și cu suveranii sei.

Dl președinte dă apoi cetire textului adresei prezentate A. S. R. in limbile română și italiană.

Se dă cetire procesului verbal al secțiunii literare pentru ședința dela 7 martie, prin care secțiunea a decis a se tipări in Anale doue lucrări ale Pr. SSale Ghenadie episcopul de Râmnic: »Memoriul asupra unui manuscris intitulat Albina« și »Gherasie patriarcul Alecsandriei.« Se aprobă.

Se citește procesul verbal al secțiunii istorice pentru ședința dela 3 martie, prin care se recomandă citirea in ședința publică a unui memoriu al dlui V. A. Urechia despre »Domnia lui Mavrogheni.« Se aprobă.

Se citește procesul verbal al secțiunii științifice pentru ședința dela 8 martie, când secțiunea a hotărât ca scrierea dlui dr. St. Dimitrescu: »Studii demografice, economice și medicale asupra județului Ialomița« să nu fie imprimată pe spesele Academiei, nici să i se acorde vr'un ajutor spre publicare.

Visită regală in Academia Română.

— La 16/28 martie 1890. —

Vineri trecută, la 16/28 martie, regele Carol și regina Elisabeta, împreună cu principele Ferdinand, însoțiți de suite, au mers la palatul universității in București spre a asista la ședința Academiei Române, al cărei membru onorific fusese proclamat in ajun moștenitorul Coronei.

La sosire Maj. Lor au fost întâmpinați de dl M. Kogălniceanu, președintele Academiei, de dl P. S. Aurelian vicepreședinte, de dl D. A. Sturdza secretar general, precum și de mai mulți din membri.

*

Maj. Lor și Alteța Sa regală, intrând in sala ședințelor, au fost salutați cu entuziasm de un numeros public.

După ce suveranii și principele au luat loc, dl M. Kogălniceanu le-a adresat următoarea cuvântare:

Sire,

»Academia« ș-a luat inceputul sub glorioasa domnie a Maj. Vostre. De aci datéză nașcerea ei, întemeierea ei, creșcerea ei.

»Primind președința și luând ênsuș parte la lucrările noastre, Maj. Vostră ați întărit încă mai mult această instituțiune; pe când prezența M. S. reginei, al căreia geniu s'a vestit peste hotarele României, a înălțat Academia in ochii tuturor, dându-i o splendore netăgăduită.

»Astăzi avem fericirea a primi in sinul acestui însemnat institut cultural pe moștenitorul tronului.

»Noi bătrânii ne ducem; dar salutăm cu bucurie pe junele principe, ale cărui forțe ne vor întări in restul zilelor noastre și vor îmbărbăta la muncă pe cei cari rămân in urma noastră.

»Sire! Din momentul in care ați îmbrățișat cauza română și ați luat asupra-vê frumoșă misiune de a conduce poporul român, Maj. Vostră ați fost la noi protectorul sciinței și al artelor. Sântem siguri, că vlăstarul familiei Hoheozollern, care incepe a lucra și el la edificiul național, va rămâne credincios datinelor ilustrei Sale familii și calei deschise de Maj. Vostre, ocrotind desvoltarea culturei naționale.

»Me opresc aci; inse nu pot să nu aduc aminte, că o resplătire frumoșă ve așteptă, Sire, precum și pe prę grațioșă noastră regină și pe nepotul Vostru, moștenitor al tronului, pentru protecțiunea ce dați Academiei; căci este știut, că sciința, literile și artele nu au fost nici odată ingrate pentru suveranii, cari le-au îmbrățișat.

»Aclamăm dar cu o mare bucurie in mijlocul Academiei pe principele moștenitor ca coleg și conc lucrător in intinsul domeniului al sciinței!«

*

La cuvântarea dlui Kogălniceanu, regele, cu un glas insufletit de o adâncă convingere și de un luminat patriotism, response:

»Mulțămim din tot sufletul pentru cuvintele pline de simțire ce dvostre ne adrasați in numele Academiei.

»In fiecare an, regina și eu, venim cu o reînnoită și vie mulțumire in mijlocul dvostre, unde aflăm totdeuna o primire așa de căldurosă. De astadată mulțumirea mea e cu atât mai mare, că introduc in sinul Academiei pe iubitul meu nepot, pe moștenitorul tronului. Învețând de timpuriu frumoșă limbă românească și prețuind de pe acum istoria națională, atât de bogată in evenimente mari și glorioșe, el este in stare a cunoșce desvoltarea și propășirea statului românesc, faptele însemnate ale trecutului, renașcerea poporului nostru. Având acum pe moștenitorul meu lângă mine, voi deșteptă și voi încălți necontent in

inima sa simțimentul datoriei cătră țără și a iubirei de patrie, pentru ca la timpul seu să pôtă ocupă cu vrednicie locul innalt, de unde e chemat să fie un apărător convins al instituțiilor țerei, un spriginitor plin de rîvnă și infocat al limbei și al literaturii românești, pe care am imbrățiat cu atâta statornicie și dragoste din ziua când numele meu a fost inseris in fruntea Academiei.

»Acêsta onôre o pot respălți numai prin o voință hotărîtă de a face ce este in puterea mea, ocrotind științele și impodobind istoria națională prin fapte vrednice ale nêmului rmănesc.

„Totdêuna îmi amintesc cuvintele lui Propertius, amicul lui Ovidiu: »In magnis voluisse sat est.«

Acêsta cuvântare pornită din inimă hrănită de simțiminte și cugetări inalte, produse o viuă intipărire și fuse intrerupsă adeseori de căldurose și unanime aclamări.

*

Regele sfêrșind, dete cuvêntul Alteței Sale regale, care vorbi după cum urmêză :

»Domnilor,

»Cu inimă pêtrunsă de recunoșcință am ascultat cuvântarea pré iubitului meu unchiu și, la rëndul meu, dar numai îndemnat de regele, indresnesc a rosti câteva cuvinte inaintea acestei adunări de bărbați invêțați, in mijlocul căroră pentru intêia oră am onôre a me află.

„Este in alaș timp și o datorie din parte-mi a luă cuvêntul spre a esprimă adâncul meu sentiment de recunoșcință pentru marea distincțiune ce Academia mi-a făcut, proclamându-me ca membru onorific al acestui innalt aședemênt de cultură națională, unde tinerețea mea neincercată să se călăuzescă de neperitôrele lumini ale științei.

»Am avut fericirea că s'a ingrigit de timpuriu a me invêță frumôsa limbă românească și mi-a fost drag să o invêț, pentru că ea mi-a inlesnit cunôșcerea de-aprôpe a literaturii populare, a datinelor, obiceiurilor, dar mai ales a bogatei istorii a nêmului romănesc.

»Am putut citi și înțelege astfel numeroșele publicațiuni ale Academiei, cari mi-au arêtat, cât de mult s'a făcut pentru propășirea științelor și literilor in România. De căteori am avut aceste scrieri inaintea ochilor, am zărit ca o vedenie minunată icôna țerii inșiși; licărind altădată ca o schinteie luminôsă pe cerul resăritean, crescû de atunci din ți in ți, se mări plină de vlagă și de fală, ca o stea cu raze limpedi pe malurile Dunărei și țermul Mării Negre.

»Iubitul meu profesor, dl Păun, mi-a insuflat neincetat dragoste pentru istoria națională, incredințat fiind că spre a puté șei bine cine e și cât prețuește un popor, trebuie negreșit și mai pe sus de tôte să se cunôscă trecutul seu. De aceea m'am indeletnicit de a citi cu multă luare aminte monumentele nôstre istorice.

„Datoresc și eu ca toți Români o viuă recunoșcință dlui Kogălniceanu, astăzi venerabilul președinte al Academiei și care m'a intimpinat cu așa de bine simțite cuvinte, căci prin culegerea și tipărirea cronicelor nôstre mi-a ușurat apropiarea de aceste comori de mari invêțăminte, isvôre nesecate de fapte strălucite și de mândrie națională.

»Cum să nu fim ôre mândri, când citind acolo despre luptele vitejești și gloriôse cu toți cei mai cumpliți ai noștri vrăjmași, când intêlnim numele și faptele atâtor Voivođi insuslețiți de iubirea de moșie până la jertfă? In tôte vremile au trăit Români, și pe tron și in rëndurile poporului, cari nu au uitat, precum țiice Ienachița Văcărescu :

»Creșcerea limbei românești
Și a patriei iubire.“

»Câte lucruri de cel mai mare interes nu am găsit, cu o frîscă și iertată mirare pentru mine, in toți cronicarii, dar mai cu sêmă in cei doi mai de frunte, Miron Costin și Ion Neculcea! Cu deosebire Neculcea m'a fermecat cu limba-i curată, cu stil impodobit cu icône pipăite și cu așa de sănêtose povețe. Cele patrudeci și doue de *cuvinte*, cum le numește el, dela inceputul chronicei sale, sînt ca o galerie de cadre mici, dar cu maiestrie zugrăvite, pe cari ochiul nu se mai satură privindu-le. Câte chipuri vii, fapte, legende, cugetări înțelepte in fiecare din ele!

»Atunci am înțeles cum și de ce el a insuflat talentul unui Alecsandri, unui Bolintinian. Dintre tôte inse mi-a dat de gândit, viêta și intêmplările lui Milescu-Cărnul, invêțătorul lui Petru-cel-mare, purtătorul numelui român până in Svedia, unde scriea latinesce; și până in China — Țera Chitoilor — ca sol al Rusiei — și când acêsta? Intr'un timp in care puțini s'ar fi gândit, că in România se pot desvoltă asemenea ômeni invêțați și cu inalte destoinici su-fletești. Apoi decă acum doue trei sute de ani focul sânt al științei ardea cu atâta lumină in țera nôstră, din sinul căreia se nășcea un Petru Cercel, domn intreg la minte și poet plăcut; apoi Cantemirii, unul istoriograf mare, altul poet nu mai puțin mare; un Neagoe Basarab care innaltă, pe malul Argeșului, cel mai măreț locaș dumnezeesc, vestit in tôte lumea — cum să nu punem cea mai nestrămutată credință in viitorul țerii nôstre, binecuvântată de Dumnezeu, in care nici impilările, nici intunericul unor vremi amare n'au putut nabuși isbucnirea geniului național. Când privesc inapoi la șirul atâtor fapte mărețe, pilde și doveđi vii ale puterilor nêmului romănesc, cum să nu fiu mândru că sôrta m'a adus in acêsta frumôsă țără. Inzestrată cu atâtea daruri și cu mare viitor. Me voi silî dar neincetat a invêță, a me lumină și a ascultă povețe bune spre a puté fi folositor noiei mele patrii, care m'a intimpinat cu atâta căldură, arătându-mi atata iubire.

»O dovadă nouă, cu deosebire măgulitôre pentru mine, am prmit-o astăzi prin inscrierea mea ca membru onorific al Academiei; ancă odată ve esprim adâncă mea mulțumire pentru acêsta inaltă distincțiune de care me voi silî a me arată pururea vrednic!»

Cuvintele moștenitorului corônei, care inaugură intrarea sa in sinul acestui insemnat institut, au produs aplause pline de simțire.

Apoi s'a trecut la ordinea țilei, despre care vom relată in nr. viitor.

Caprivi.

— Veđi portretul din nr. acesta. —

Noul cancelar al Germaniei, generalul George Leon Caprivi de Montecuculi, s'a născut in Berlin la 1831. Terminând cursul gimnasial, la 1849 a intrat intr'un regiment de gardă; de unde la 1861 cu rangul de căpitan a intrat in statul major-general. La 1866 a servit in resbel cu rangul de major. La 1872 s'a numit colonel și a intrat in ministerul de resbel, la 1877 a ajuns general și i s'a incredințat comanda unei brigade de infanterie, ér la 1882 comanda unei divisiuni de infanterie. In anul 1883 i s'a dat comanda admiralității, cu rangul de vice-admiral. Va să țică, e ostaș consumat.

Ce e nou ?

Adresa Academiei Române către moștenitorul tronului Italiei. În raportul nostru despre sesiunea generală a Academiei Române, pe care începem să-l publicăm în nr. acesta, cetitorii noștri află, că Academia Română a presintat moștenitorului tronului italian, din incidentul visitei aceuia în Academia Română, o adresă. Etă textul românesc al adresei : »Alteței Sale Regale, principelui Vittorio Emanuele di Savoia principe de Napoli, principe moștenitor al coronei Italiei. Principe! Legăminte de sânge, cari unesc România cu Italia, n'au fost uitate în cursul lungilor secolii de străvechia colonie romană dela Dnnărea de jos. Noi am conservat viu numele pré bunului părinte Traian și a nemuritoarei cetăți mame Roma. Etă primul principe al Italiei unite venit să veđi antica provincie romană, astăzi statul român. Românii nu vor uită nici odată, că la intemeierea statului lor a contribuit cu putere ilustrul Vostru bun regele Victor Emanuel. Fii, principe, binevenit între Români! Ca semn de aceste simțăminte Academia Română, în ședința sa dela 6/18 martie curent, Te-a aclamat în unanimitate de membru onorar al ei. Totodată, dorind a perpetuă memoria ăilei în care ai venit în mijlocul ei, Academia a votat o medalie comemorativă, simbol al reintelnirii în iubire a României cu Italia. Să trăescă Italia! Să trăescă augustii voștri părinți regele Umberto și regina Margarita! Să trăescă Alteța Voastră regală! Bucureși în martie 1890. Președintele Academiei Române M. Kogălniceanu, vicepreședinți B. P. Hașdău, N. Ionescu, P. S. Aurelian; membri toți, secretar general D. Sturdza.

Morțea fiului lui Cuza. O depeșă din Madrid anunță morțea principelui Cuza, fiul cel mai mare al fostului Domnitor Alesandru Ion I. Principele a căzut victima unei bole de inimă. El s'a severșit din viață vineri dimineța. Cu morțea lui, familia Cuza se stinge; căci al doilea fiu al fostului Domnitor, Dumitru Cuza, a murit acū câțiva ani. Corpul va fi îmbălsămat și dus în țără, la moșia Ruginosa, unde va fi depus în cavoul familiei. Avereă, se ăice, că a lăsat-o totă tinereii sale soții. Princesa Elena Cuza, mama răposatului, ie pe drum spre Madrid.

Decorațiuni militare noae. Maj. Sa monarcul la propunerea ministrului comun de răboiu a incuviințat baterea unor noue decorațiuni pentru ofițeri și un deosebit insigniu pentru acei membri ai armatei, cari s'au distins și merită laudă. Năuele insignii de serviciu sânt de trei categorii și anume : prima pentru serviciu activ și electiv de 20 ani corespunde insigniului de 25 ani de până acum; a două pentru 40 ani corespunde insigniului a II-a clasă de până acum; a treia categorie pentru 50 ani de serviciu are deasupra crucii coróna ordului leopoldin. Insigniul de laudă consistă în o medalie de bronz aurită în mărimea medalei pentru vitejie II clasă; pe o parte pōrtă efigia Maj. Sale, pe cealaltă inscripțiunea : »Signum laudabis« și se va purtă decă o a primit în luptă de rubanul »crucei pentru merite«, ér decă o a primit în timp de pace de rubanul »Francisc-Iosif.«

Oglinda lumii.

Romanele lui Zola. Cel mai nou roman al lui Zola, »La bête humaine«, în prima ăi când a ajuns pe piața de cărți, a fost vëndut în 45,000 esemplare. Succes așă de grozav n'a avut Zola de când cu ediția a 12 a romanului seu »Nana.« Celelalte romane

ale lui : »Fortune de Rougaut« a fost vëndut în 20,000 esemplare; »Curée« în 33,000; »Ventre de Paris« în 30,000; »Cauée de Plassau« 22,000; »Faute de l'abbé Mouret« în 44,000; »Son Excellence Eugène Rougon« în 21,000; »Assomoir« în 117,000; »Pagl d'amour« în 7,000; »Pot-Bouille« în 75,000; »Au Bancheur des Dammes« 55,000; »Joie de Vivre« 44,000; »Germinal« 83,000; »Reve« în 77,000, ér »Rougon Magquart« în peste 1 milion de esemplare.

Cele mai frumoșe femei. Precum scriu foile rusești, baronesa Clara de Deckler din Tiflis voeșce a compune un album, care să conțină pe cele mai frumoșe femei ale secolului al XIX-lea. Spre scopul acesta a pus la dispoziție o mare avere și a început a se colecționa din tōte părțile fotografii și portrete ale femcilor celor mai frumoșe. Ori-ce femeie, ce se crede frumoșă și e în adevăr frumoșă, pōte să-și trimeță fotografia. Fotografii vor fi esaminate de un juriu, apoi se va compune albumul și se va depune la societatea etnografică din Moscva, unde să se păstreze pentru tōte timpurile.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forțe folositoare în tōte bōlele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăelile, colica, catarul de stomac, acriela 'n gât, gălbinarea, grēta, vėrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac), sgărciurile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei șțicle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebunțare **40 cr.**; duplă **70 cr.** Expedițiunea centrală prin farmacistul *Carl Brady, în Kremsier (Moravia.)*

Avertiament! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se înteză mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticlută trebuie să fie împachetată în hărtie roșie, *provădită cu marca de sus* și să aibă *regulele de întrebunțare*, mai observându-se, că este tipărită în *imprimeria lui H. Gusek în Kremsier.*

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se întrebunțeză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueni, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimit înainte, se espedeză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lēcuri secrete. Descrierea se află în *regulele de întrebunțare* care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: în *Oradea-mare* la farmacistii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la *misericordiani*; în *Berețyó-Ujfalu* la farm. Geza Tamásy, în *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; în *Komádi* la farm. G. Scholtz; în *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Po-dráczky; în *B. Diosig* la I. Vaday. 24-44

Călindarul septemănei.

Diua sēpt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sorele
	Dum'neca Florilor, Ev. dela Ioan c. 12.		res. ap.
Duminică	25 (†) <i>Bunavest. și Florii</i>	6 (†) <i>Pușci</i>	6 24 5 57
Luni	26 Sob. Arch. Gavriil	7 (†) <i>Cain</i>	6 22 5 58
Marti	27 Cuv. Mart. din Tes.	8 <i>Amant</i>	6 20 5 0
Mercuri	28 Cuv. Ilarion	9 <i>Maria Cl.</i>	6 19 6 1
Joi	29 Cuv. Marcu	10 <i>Esechiel</i>	6 18 6 2
Vineri	30 (†) <i>Vineea patimelor</i>	11 <i>Leo cel mare</i>	6 16 6 4
Sămbătă	31 Cuv. Ipatie	12 <i>Iuliu</i>	6 15 6 5

Treiluniul ianuarie-martie incheiându-se

în curēnd, rugăm pe toți aceia a căror abonamente espiră atunci să binevoescă a le innoi de timpuriu. Asemenea rugăm și pe aceia cari încă nu ș-au achitat abonamentul pe anul curent, să-l refuescă, de orăce numai cu abonamente plătite regulat înainte putem susținé fōia.